

Nederlandse hondenrassen (6)

Nederlandse Schapendoes

Aangekomen bij het zesde Nederlandse hondenras, hebben we weer te maken met een echte werkhond. En, net als bij de Hollandse Herder, spelen hier schaapskudden een rol. Zijn taak is echter niet het hoeden van de kudde, maar het drijven ervan. Het ras moet bijna uit het niets worden opgebouwd: de Nederlandse Schapendoes...

Alice van Kempen

Herkomst

Net als de Hollandse Herders is de Schapendoes een lid van de grote, oude Europese herdershondenfamilie. De Franse Briard, Schotse Bearded Collie, Duitse Schafpudel, Polski Owczarek Nizinny, Pyreneese Herdershond en Nederlandse Schapendoes, zijn rassen met een oude onderlinge verwantschap. Omdat ze in het bezit zijn van herders en boeren is er niet veel over hen op schrift gesteld en schilderijen met hun afbeelding zijn nogal zeldzaam.

Keurmeester en publicist Toepoel (1881-1960) ontpopt zich, samen met een aantal deskundigen, tot een beschermer en voorvechter van de Nederlandse hondenrassen, waaronder de Drentsche Patrijshond, de Friese jachthonden en het Kooikerhondje. De 'wederopbouw' van de Schapendoes is dankzij zijn passie en doorzettingsvermogen gelukt. In de tijd dat er in Nederland nog grote heidevelden zijn, en daarmee ook grote schaapskudden, komt er een klein, lichtgebouwd, langharig en

beweeglijk herdershondje voor, een 'herdersdoes', 'Siephond', 'schapenhondje' of 'olde grise' genoemd. Dit herdershondje komt niet, zoals bij voorbeeld de Drentsche Patrijshond, in één regio voor, maar is over geheel Nederland verspreid. P.M.C. Toepoel woont in Laren, met uitzicht op de heide, en hij kent deze kleine, langharige herdertjes dus van nabij. In de Tweede Wereldoorlog neemt de belangstelling voor echte Hollandse hondenrassen sterk toe. Vaderlandsliefde speelt daarbij zeker een grote rol. Wie denkt dat de kynologie in de jaren 1940-1945 stilligt, heeft het mis. Hondenrassen, zoals de Drentsche Patrijshond en de Stabij- en Wetterhoun worden middenin de oorlog door de Raad van Beheer op Kynologisch Gebied als ras erkend. Toepoel neemt de opbouw van het ras in de oorlogsjaren ter hand. Dat klinkt eenvoudiger dan is het is; opbouw betekent dat de Schapendoes bijna uit het niets moet worden gerecreëerd. Dankzij inteelt en sterke lijnteelt wordt eerst de fokwaarde van de beschikbare

• Op het schilderij 'Verspilde melk' van de Hollandse kunstenaar Conradijn Cunaeus (1829-1895) is een Schapendoesachtig hondje te zien.

OP DE WINNER SHOW

Tijdens de Winnershow op **26 en 27 november** in de Amsterdamse RAI worden de Nederlandse Schapendoesen op zondag 27 november gekeurd. Maar op de beide Winnerdagen kunt u met het ras kennismaken in het 'hondendorp' van de Winner. Meer informatie vindt u op de website: www.winnershow.nl

ouderdieren vastgesteld. Toepoel heeft zelf meerdere Schapendoesen, waaronder de reu 'Pluis', in alle opzichten een representant van de eerste Schapendoesen: niemand kent zijn ouders en niemand weet waar hij vandaan komt!

In 1947 wordt de rasvereniging opgericht en wordt een aantal raspunten voorgesteld. En dan vergaat het de Schapendoes als alle nieuwe hondenrassen. Het is zoeken naar het juiste type, vermijden van ongewenste elementen in de fokkerij en het op de been houden van de rasvereniging. Bij een ras waarvan alle honden van vier reuen en vijf teven afstammen, geen sinecure.

Met het verdwijnen van de kudden, heeft ook dit werkhondje zich ontwikkeld tot een aantrekkelijke huishond. In 1953 krijgt het ras een definitieve erkenning van de Raad van Beheer; in 1971 erkenning door de FCI. Het ras is inmiddels ook present in diverse Europese landen.

Werkhond

Ruim voor de Tweede Wereldoorlog verschijnt dit langharige herdertje soms op een hondententoonstelling,

maar er zijn er dan nog veel aan het werk, als drijvers bij schaapskudden. In tegenstelling tot de Hollandse Herdershond, is de Schapendoes geen hoeder, maar een drijver. Hij houdt de kudde in beweging en zorgt er voor dat die tegen de avond weer veilig in de schaapskooi aankomt.

Werken op de heide vereist wendbaarheid en uithoudingsvermogen, twee eigenschappen die de Schapendoes in ruime mate bezit. Hij is intelligent en tevreden met een pover bestaan, want schaapherders leiden geen rijk leven. Op een gegeven moment is er echter voor honden geen werk meer en hij gaat dan van de hei naar het huisgezin.

Uiterlijk

Met een schouderhoogte van tussen de 40 en 50 cm, reuen zijn iets groter dan teven, is de Schapendoes een middelgrote hond. Hij loopt verend en licht, is wendbaar en springen is een karakteristieke eigenschap van dit ras. De vrij grote, ronde, bruine ogen

kijken de mensen vrijmoedig aan en dat vrijmoedige is terug te vinden in het karakter.

Opvallend aan de Schapendoes is de dichte, overvloedige beharing over het hele lichaam, die tot wel 7 cm lang is. Het haar is niet glad, maar golvend. Als werkhond moet hij goed beschermd zijn tegen Nederlandse weersomstandigheden: regen, wind en kou.

Het ras heeft een enorme kuif, snor en baard; haren die de oogbol bedekken en de hond dus hinderen moeten voorzichtig worden weggeknipt.

De vacht komt voor in alle kleuren, maar fokkers geven de voorkeur aan blauwgrijs tot zwart.

Huishond

Na de aanschaf van een pup – altijd via de rasvereniging – is het volgen van gehoorzaamheids cursussen een must. Zijn die met succes afgesloten, dan kan, of eigenlijk moet, worden gekozen voor andere bezigheden. De Nederlandse Schapendoes is een vrolijke, levendige, alerte, schrandere, moedige en temperamentvolle hond. Aan zijn 'roedel' – het gezin – is hij onvoorwaardelijk trouw. De ingebakken aard om iets te doen, stelt wel eisen: de Schapendoes heeft de heide weliswaar verruild voor de huiskamer, maar moet wel de ruimte krijgen om zijn energie kwijt te kunnen.

Een goede Schapendoesvacht hoeft niet getrimd te worden. Echter, de aard van de vacht, die gevoelig is voor klitten, vraagt om dagelijks kammen – laagje voor laagje – en zeer regelmatige borstelbeurten. De levensverwachting van de Schapendoes ligt gemiddeld op 14 jaar.

Teven worden meestal twee keer per jaar gedurende drie weken loops. Wie loopsheid lastig vindt, moet liever niet voor een teef kiezen. Overleg de keuze voor een reu of een teef, uw (woon) situatie en andere wensen met de fokker van uw keuze.

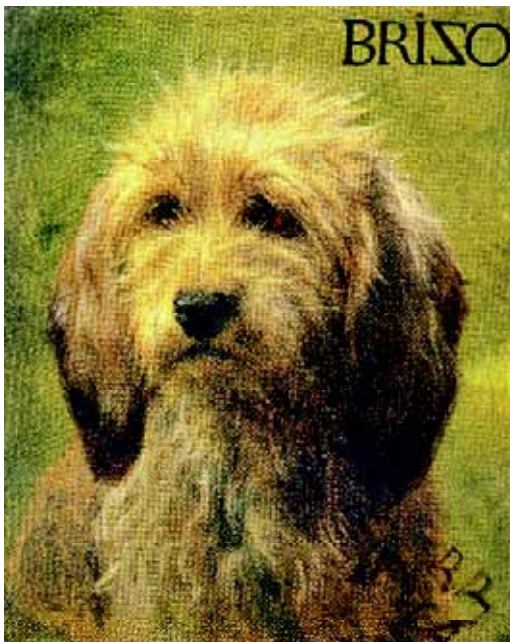
♦ De reu 'Pluis', één van de stamvaders van de huidige Schapendoes.

Activiteiten

De rasvereniging organiseert een aanlegtest schapen drijven, waarbij kan worden vastgesteld of de hond nog talenten in die richting heeft. En ook al is het échte werk bij de schaapskudden er voor de Schapendoes nauwelijks meer, de mogelijkheden om met deze hond aan hondensporten te doen zijn legio: Gedrag en Gehoorzaamheid, agility, flyball, speuren, of de nieuwe sporten zoals dogfrisbee, triathlon en dogdancing. Hondenshows worden door eigenaren van Schapendoesen goed bezocht, maar dan moet de hond wel in optimale vachtconditie zijn. ◀

INFORMATIE

- Rasverenigingen: **Vereniging 'De Nederlandse Schapendoes'** (www.schapendoes.nl) of **De Schapendoes Club** (www.schapendoesclub.nl)
- **Raad van Beheer op Kynologisch Gebied** (www.raadvanbeheer.nl)
- **Cynophilia** (www.cynophilia.nl)
- **Hondensport:** www.raadvanbeheer.nl/verenigingen-en-activiteiten/hondenopvoeding-hondensport/
- **Trainingen schapendrijven** (www.schapendrijven.com)
- **Literatuur:** 'Een Doesje kijkt u aan' en 'Jubileumboek 1947-1997' (www.schapendoes.nl)

♦ Herdershondje 'Briso' wordt in 1854 vereeuwigd door de Franse kunstenaar Rosa Bonheur (1822-1899). Zij schildert veel dieren in de natuur, zoals paarden, grazend vee en... schaapskudden...